

НАРЕДБА № 3

от 14.05.1996 г.

ЗА ИНСТРУТАЖА НА РАБОТНИЦИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ ПО БЕЗОПАСНОСТ, ХИГИЕНА НА ТРУДА И ПРОТИВОПОЖАРНА ОХРАНА (Обн., ДВ, бр. 44 от 21.05.1996 г. - в сила от 1.07.1996 г.)

Раздел I Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определят видовете инструктаж по безопасност, хигиена на труда и противопожарна охрана, редът и основните изисквания за тяхното провеждане.

Чл. 2. Наредбата се прилага във всички предприятия и организации независимо от формата на собственост и правното основание за извършване на работата.

Чл. 3. Установяват се следните видове инструктажи:

1. начален;
2. на работното място;
3. периодичен;
4. ежедневен;
5. извънреден.

Чл. 4. (1) Всеки работодател с писмена заповед в зависимост от характера на изпълняваната работа, конкретните условия и съществуващия професионален риск създава организация за цялостното прилагане на наредбата, като определя видовете инструктажи, техния обхват, продължителност, тематика и програми, както и длъжностните лица, които ще ги провеждат.

(2) Инструктажите се провеждат от длъжностни лица с техническо или друго подходящо образование и съответен производствен опит.

(3) Инструктажите по противопожарната охрана се провеждат от обектовия служител по противопожарна охрана или от лицата, определени по ал. 2.

(4) В предприятията с малка численост на персонала и ограничен обем производствени дейности се допуска едновременното провеждане на началния инструктаж и инструктажа на работното място.

(5) Инструктажи се провеждат и с командировани работници и служители, с лица, приети за обучение или за повишаване на квалификацията и при производствена практика.

Чл. 5. Инструктажите се провеждат през време на работа, като разходите за тях не могат да бъдат за сметка на инструктираните.

Чл. 6. Провежданите инструктажи се документират в Книга за инструктаж (**приложения № 1, 2 и 3**).

Чл. 7. Не се допускат до работа лица, които не са инструктирани.

Чл. 8. Ръководителите на министерства, ведомства, други организации и търговски дружества с предприятия и клонове създават условия за единното и правилно прилагане на наредбата в тяхната система.

Раздел II Начален инструктаж

Чл. 9. (1) Целта на началния инструктаж е лицата, които постъпват на работа, да бъдат запознати с основните правила и изисквания по безопасност, хигиена на труда и противопожарна охрана на територията на обекта, с вида и характера на извършваната работа и възможните рискове, както и с изискванията към тяхното поведение с оглед запазване на здравето и живота им.

(2) Началният инструктаж се провежда със:

1. новопостъпващи работници и служители;
2. учащи и лица на производствена практика;
3. работници и служители от други предприятия, които ще работят или пребивават на територията на предприятието.

Чл. 10. Началният инструктаж на работниците и служителите се провежда индивидуално или групово в деня на постъпване на работа.

Чл. 11. (1) Продължителността на началния инструктаж се определя в зависимост от степента на производствения риск и характера на работата.

(2) Началният инструктаж се провежда по утвърдена от работодателя програма, в която се включват следните групи въпроси:

1. въпроси от общ характер:

- а) запознаване с характера на производството, съществуващите опасности в района на предприятието - машини, съоръжения, шахти, асансьори, използван транспорт, наличие на вредни за здравето фактори на работната среда и трудовия процес;
- б) установен ред в района на предприятието и на работните места;
- в) разяснения за причините и характера на най-често допусканите трудови злополуки, примери за допускани грешки и нарушения;
- г) основни положения и ред за регистриране на трудовите злополуки и професионални заболявания;
- д) запознаване със специфичните опасности и рискове за здравето, свързани с конкретните технологии и употребявани материали и с начините и средствата за предпазване;
- е) лични и колективни предпазни средства, специално работно облекло значение и начин за ползване и съхраняване;
- ж) общи правила за оказване на долекарска помощ при злополуки и отравяния;
- з) безопасност на движението в района на предприятието и извън него;
- и) запознаване с аварийните планове;

2. въпроси, свързани със съответната дейност или професия:

- а) конкретни правила и изисквания по безопасността, хигиената на труда и противопожарна охрана, отнасящи се за цеховете, производствата, дейностите, технологичните процеси, работните места, машините, механизмите, инструментите и електросъоръженията, с които ще се работи;
- б) опасни работни места, свързани с високо ниво на производствен риск - възможни аварии, повреди и усложнения, които могат да възникнат;
- в) енергийни уредби и съоръжения на територията на предприятието и общи изисквания за безопасната им експлоатация;
- г) съществуващи опасности и рискове за здравето, тяхното непосредствено и отдалечено въздействие;
- д) използвани знаци и сигнали за безопасност и противопожарна охрана и изисквания за специфично поведение на работещите;
- е) пожарна и взривна опасност на работните места в района на предприятието, противопожарните мерки, които трябва да се спазват, както и работата с уредите, съоръженията и инсталациите за известяване и гасене на пожари и начините на използването им;
- ж) транспортиране на хора, на материали и готова продукция;
- з) съхраняване на опасни химически вещества, начин за безопасна работа с тях и мерките, които трябва да бъдат предприети при разливане и разпиляване;
- и) конкретни забранителни разпоредби, действащи в предприятието и други специфични правила и изисквания.

Чл. 12. Провелият началния инструктаж издава служебна бележка (**приложение № 4**), която се съхранява в личното досие на работника или служителя.

Раздел III **Инструктаж на работното място**

Чл. 13. Инструктажът на работното място е практическо запознаване на работника или служителя с конкретните изисквания за безопасното изпълнение на трудовата дейност и се провежда на работното място, преди да му бъде възложена самостоятелна работа.

Чл. 14. (1) На работниците и служителите, работата на които е свързана с използване, обслужване и поддържане на машини и други технически съоръжения или са заети в дейности, създаващи опасност за здравето и живота на хора, независимо от тяхната подготовка, образование, квалификация и трудов стаж по същата или друга професия, инструктажът на работното място се допълва (съвместява) с обучение за безопасните методи на работа.

(2) Работниците и служителите по ал. 1 се допускат до самостоятелна работа само след успешно положен изпит за безопасните методи на работа.

(3) Работните места, при които на работниците и служителите ще се провежда обучение и изпит, се определят със заповед на работодателя, с която се регламентират тематиката, продължителността на обучението, обучаващите лица и формата на изпита. Изпитният протокол се съхранява в досието на работника или служителя.

Чл. 15. Инструктажът и обучението на работното място се провеждат на основата на действащите правила, норми и изисквания и утвърдените от работодателя правила и инструкции за безопасна работа, като тематиката и продължителността им се съобразяват и с всички други изисквания, регламентирани в специфичните за дадена дейност или вид работа нормативни актове.

Чл. 16. (1) Инструктажът на работното място приключва, след като ръководителят, разрешаващ самостоятелна работа, се убеди, че работещият познава правилата за безопасен и здравословен труд за извършваната от него дейност.

(2) Допускането на инструктирания работник или служител до самостоятелна работа се удостоверява с подписа на ръководителя в книгата за инструктажи (**приложение № 2**).

Чл. 17. Началният инструктаж и инструктажът на работното място за дейности с висок производствен риск и динамика в организацията на работа и технологията са с минимална продължителност съгласно **приложение № 5**. За необхванатите в приложението дейности и видове работи продължителността на инструктажа се определя от съответния ръководител.

Раздел IV **Периодичен инструктаж**

Чл. 18. (1) Периодичният инструктаж има за цел да поддържа и допълва знанията на работещите по безопасност, хигиена на труда и противопожарна охрана.

(2) Периодичният инструктаж се провежда не по-рядко от един път на три месеца, ако в други нормативни актове не е регламентирана по-малка периодичност.

(3) Основа за провеждане на периодичния инструктаж са правилата, нормите и изискванията по безопасност, хигиена на труда и противопожарна охрана, отнасящи се за дадената професия, работно място или дейност.

Чл. 19. (1) Периодичният инструктаж се провежда от прекия ръководител на дейността или друго лице, определено със заповед на работодателя, като тематиката се определя в зависимост от характера на работата и условията на труд.

(2) Периодичният инструктаж се провежда индивидуално или групово в зависимост от изпълняваната работа.

(3) На отсъстващите работници или служители периодичният инструктаж се провежда в деня на идването им на работа.

Раздел V **Ежедневен инструктаж**

Чл. 20. (1) Ежедневно се инструктират работници и служители, заети в дейности с висок производствен риск: работещите в подземни, минни и строителни и геологопроучвателни обекти, кариери, при експлоатацията на транспорта, добива на нефт и газ, производството и употребата на взривни материали и с опасни химически вещества.

(2) Ежедневен инструктаж се провежда от прекия ръководител на работата или друго лице, определено със заповед на работодателя.

(3) Ежедневният инструктаж се документира в Книга за ежедневен инструктаж (**приложение № 3**) или чрез използвани в предприятието ежедневни листове за назначение на работещите.

Раздел VI **Извънреден инструктаж**

Чл. 21. (1) Извънреден инструктаж се провежда:

1. след всяка смъртна, тежка, аварийна трудова злополука, пожар, промишлена авария и природно бедствие;
2. при констатирани груби нарушения на нормите и изискванията по безопасността, хигиената на труда и противопожарната охрана;
3. по нареждане на контролен орган.

(2) Тематиката на извънредния инструктаж се определя в зависимост от причината, която е наложила неговото провеждане.

Чл. 22. По преценка на работодателя или прекия ръководител при организиране на ремонтни или други дейности с участие на работници и специалисти с различни професии и квалификация, както и при работи, изискващи специфични мерки за безопасност и

противопожарна охрана, преди започване изпълнението на задачите на работещите се провежда извънреден инструктаж.

Чл. 23. Извънреден инструктаж се провежда с работещи, отсъствали от работа повече от 45 дни, независимо от причините, след завръщането им на работа, преди да започнат да изпълняват преките си задължения.

Чл. 24. Извънреден инструктаж се провежда и при промяна на технологичния процес, при въвеждане на нови машини и съоръжения, при промяна на работното място и организацията на работа.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Ръководителите на предприятията ежегодно организират форми за повишаване на знанията по безопасността, хигиената на труда и противопожарна охрана на длъжностните лица, които ръководят и управляват трудовите процеси, вкл. и определените лица за провеждане на инструктажите съгласно чл. 4, ал. 2.

§ 2. Специализирано обучение на работниците и длъжностните лица по безопасност, хигиена на труда и противопожарна охрана се организира съгласно изискванията на Наредба № 8 на МНП от 1982 г. за обучението и повишаване на квалификацията по охрана на труда и противопожарната охрана (ДВ, бр. 51 от 1982 г.).

§ 3. Тази наредба се издава на основание чл. 276 КТ и отменя Наредбата за инструктажа и обучението на работниците и служителите по безопасността, хигиената на труда и противопожарната охрана (ДВ, бр. 59 от 1970 г.).

§ 4. Отговорност за спазване на наредбата носят работодателите, преките ръководители и лицата, натоварени за нейното прилагане.

§ 5. Контролът по изпълнението на тази наредба се осъществява от органите за контрол за спазване на трудовото законодателство.

§ 6. Наредбата влиза в сила от 1 юли 1996 г.

**Приложение № 1
към чл. 6**

Предприятие, фирма, организация
.....
.....

Книга за инструктаж

Начален инструктаж по безопасност, хигиена на труда и противопожарна охрана

№ по ред	Име, презиме и фамилия на инструктирания	Цех, звено, отдел, участък	Длъжност, вид работа, професия	Дата на провеждане от до 199. . . г.	Издадена служебна бележка № . . . от 199. г.	Подпис на инструктирания	Подпис на лицето, извършило инструктажа
1	2	3	4	5	6	7	8

**Приложение № 2
към чл. 6 и чл. 16, ал. 2**

Предприятие, фирма, организация
.....
.....

Книга за инструктаж

Инструктаж на работното място, периодичен и извънреден инструктаж по безопасност, хигиена на труда и противопожарна охрана
(цех, звено)

№ по ред	Име, презиме и фамилия на инструктирания	Цех, звено, отдел, участък	Длъжност, вид работа	Преминал инструктажа от до	Вид на инструктажа	Подпис на инструктирания	Подпис на лицето, извършило	Подпис на ръководителя, разрешил самост.

				199.. г.			инструктажа	работа
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Приложение № 3
към чл. 6 и чл. 20, ал. 3

Предприятие, фирма, организация
.....
.....

Книга за ежедневен инструктаж

№ по ред	Име, презиме и фамилия на инструктирания	Работен №	Цех, участък, звено, отдел, клон	Длъжност, вид работа	Кратко съдържание на инструктажа	Дата на провеждане 199.. г.	Подпис на инструктирания	Подпис на лицето, извършило инструктажа
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Приложение № 4
към чл. 12

(съхранява се в Личен състав)
Предприятие, фирма, организация
.....
.....

Служебна бележка

№

..... Г.

До ръководителя на
(обект, цех, участък, звено, отдел)

при
(предприятие)

На г-н (жа) е проведен начален инструктаж по
безопасност, хигиена на труда и противопожарна охрана на 200 .. г.

Провел началния инструктаж:

(подпис)

**Приложение № 5
към чл. 17**

Минимална продължителност на началния инструктаж и инструктажа на работното място

№ по ред	Видове работи	Начален инструктаж (раб. дни)	Инструктаж на работното място, вкл. и с формите за обучение (раб. дни)
1	2	3	4
1.	Подземна работа а) начинаещи работници	5	20
	б) работници, преминали на работа от други подземни обекти	3	15
2.	Работа в открити рудници и надземни работници, обслужващи подземни обекти	2	10
3.	Строителство и производство на строителни материали	1	5
4.	Обслужване на машини, съоръжения и технологични	1	3

	процеси с повишена опасност		
5.	Работа в металургични и химически предприятия	1	2